

До Катедра
„Финанси и застраховане“
ВУЗФ,
Град София

РЕЦЕНЗИЯ

От рецензент (име, академична длъжност и научна степен): *Проф. д-р Андрей Захариев от СА „Д. А. Ценов“*

Научна специалност на рецензента: *„Финанси, парично обращение, кредит и застраховка“ (Финанси)*

Регистрация на рецензента в НАЦИД по реда на ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ (Регистър на академичния състав и защитените дисертационни трудове в НАЦИД): от 01.12.2018 г.

Позиция на рецензента: Член на Научно жури, съгл. Заповед №135/22.03.2024 г. на проф. Борис Велчев, ректор на ВУЗФ, София за състав на научно жури върху дисертация на докторант Добромир Валентинов Дончев на тема **„Създаване на модел за управление на дигитална трансформация на бизнес субекти в условията на цифрова икономика чрез методологии за изследване на процеси“**.

Научен ръководител на докторанта е доц. д-р Радостин Вазов, катедра „Финанси и застраховане“, ВУЗФ, София.

Уважаемо научно жури,

Разработеният от докторант Добромир Валентинов Дончев дисертационен труд е на тема „Създаване на модел за управление на дигитална трансформация на бизнес субекти в условията на цифрова икономика чрез

методологии за изследване на процеси”. Настоящата рецензия е разработена в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България – ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ – ППЗРАСРБ и Правилника за приемане и обучение на докторанти във Висшето училище по застраховане и финанси.

1. Информация за дисертанта

Докторант Добромир Дончев придобива бакалавърска и магистърска степени от университети в страната. През 2003 успешно завършва ОКС „Бакалавър“ в спец. „Машинно инженерство - Прецизна техника“ в ТУ – София. През 2012 – ОКС „Магистър“ по „Електронен бизнес и електронно управление“, УНИБИТ, София, а през 2013 - МВА, направление Лидерство, мениджмънт и финанси (в партньорство с Ембиент) във ВУЗФ, София.

Обучението като докторант се извършва в самостоятелна форма в докторска програма с водеща катедра „Финанси и застраховане“, ВУЗФ, София. Научен ръководител от зачисляването е доц. д-р Радостин Вазов.

2. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертацията е с фокус управлението на дигиталната трансформация на бизнес субекти в условията на цифрова икономика чрез методологии за изследване на процеси. Обемът на изследването е 184 страници, подкрепени с 67 фигури и 4 таблици. Проучването е проведено върху иновационни бизнес проекти в дигиталната индустрия. Изследването обхваща целия жизнен цикъл от възникването на бизнес кейс през валидацията, изпълнението, внедряването и оптимизацията с основен фокус мениджмънт модела и защитата на инвестицията, включително стратегическото развитие. Разгледани са всички свойства на изследваните обекти, обединени в система от взаимосвързани елементи.

Цел на дисертацията е да анализира въздействието на организационните фактори върху процеса по дигитализация на бизнеса и да покаже възможностите за оптимизация на процесите на ниво „компания“ посредством интегрирането на Изследване на процеси (Process mining) методологиите. Чрез сравнителен анализ ще бъдат разгледани основните бизнес сфери и ще бъде представен иновативен синергичен модел за управление на рискови инвестиции в дигиталната икономика. Крайният резултат ще е разработен и адаптиран модел (процесна иновация) за управление на дигитална трансформация. Основният му фокус е постигането на ефикасност и ефективност на бизнеса чрез постоянно оптимизиране на процесите и високи нива на удовлетвореност у клиентите и персонала.

Задачите, които се решават за постигане на поставената в дисертационния труд цел, са следните:

Първо. Въз основа на резултатите от теоретичното проучване по темата да се доизгради концептуалната визия за общ иновативен модел на управление. Да се представят концептуална иновационна рамка, обхващаща жизнения цикъл на дигиталната инициатива (BA/Agile/СММІ/Изследване на процеси (Process mining)), и пример за интеграция с налични системи за автоматизация.

Второ. Да се проучи и анализира степента на готовност за внедряването на общ работен модел между управлението на бизнес изискванията и Agile Management методологиите.

Трето. Да се изработи в детайли сравнителен анализ на различните гъвкави модели за разработката на дигитални продукти (Agile).

Четвърто. Да се проучи и анализира степента на готовност за внедряването на общ работен модел, базиран на системата за обезпечаване качеството на произведените продукти (СММІ) и избрана гъвкава методология за производството на дигитални продукти.

Пето. Да се проучи и анализира статусът на релативно новите подходи на системи и модели за оптимизация на процеси на базата на реални данни

Шесто. Изследване на процеси. Да се изследва възможността за интегриране на описаната концепция като общ подход към иновативен модел за автоматизирана обработка на големи масиви информация/знания, който обхваща всички основни бизнес домейни.

Седмо. Да се анализират резултатите от изследването, като се направят обобщения и изводи с насоки за внедряване, използване и последващо развитие на процесната иновация.

Предмет на изследването са анализът и проследяването на дизайна на корпоративни социални системи и съпътстващите ги технологии, свързани с цялостния цикъл за производство на иновативни продукти.

Основните сфери за анализ са следните: Разработване и управление на бизнес изисквания (дигитална икономика); Гъвкави методологии за управление на дигитални проекти; Системи и модели за управление на качеството в областта на дигиталните продукти; Изследване на процеси като липсваща брънка между Data Science и процесния мениджмънт. Превръщане на реалните данни в стойности и действия за организациите;

Изследването проверява хипотезата, че наличните модели и методологии за управление на дигитални продукти нямат универсален характер и прилагането им следва да бъде резултат на последователно, целенасочено и систематично изследване на технологичната и социалната среда на дадена компания. Правилното и постепенно интегриране на дадените компоненти в общ иновационен модел ще доведе до подобряване на конкурентоспособността на бизнес субектите в процеса на трансформацията им към цифрова икономика, основана на знанието.

Работната хипотеза се свързва с това, че трябва да бъде стимулиран процесът на интеграция между следните организационни компоненти (домейни): бизнес анализи; гъвкави методологии за производството на дигитални продукти; система за оценка и описание на качеството; системи за оптимизация на процесите на базата на реални данни.

В първа глава е направен обзор на научно приложните парадигми, които обуславят избора на методологическите подходи с детайлен фокус в сферата на бизнес анализите и управление на изискванията.

Втора глава изяснява технически страни на управлението на дигитални инициативи, моделите за управление и развитие на процеси и някои основни положения, свързани с явления от новите концепции свързана с науките за данни а именно парадигмата за изследване на процеси.

Трета глава предлага детайлен анализ, представящ разрез на новите парадигми подпомагащи управлението на дигитални иновации и внедряването на методологията за Изследване на процеси като иновативен модел за управление на процесинга и решаване на основните задачи свързани с управление на големи масиви данни, ресурси и изисквана бърза адаптация спрямо развиващата се дигитална икономика.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Поставените в дисертацията задачи оценявам като постигнати и решени. Формулираните и научно изведени в дисертацията резултати потвърждават коректното прилагане методология за анализ и изследване.

Дисертационният труд съдържа научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и научни резултати изцяло съответстват на изискванията на Правилника за приемане и обучение на докторанти във ВУЗФ. Поставените в дисертацията задачи се оценяват като коректно изпълнени. Изведените обобщения и изводи могат да се определят като логични и научно аргументирани. Те потвърждават наличието на мотивирано насочван от научния си ръководител докторант, който прилага издържана и автентична методология с висока степен на аналитичност, водеща до научни изводи и приноси.

4. Оценка на формулираните приноси и постигнати теоретични, теоретико-приложни и емпирични резултати

В разработката се извеждат следните приноси:

1. Подробен анализ на методологиите ВА, СММІ и Agile.
2. Определяне на синергия между разгледаните модели и практиките на Process mining.
3. Анализ на основните проблеми и техните причини в жизнения цикъл на дигитализация на компаниите.
4. Идентифициране на взаимозависимостите между организационните фактори и качеството на произведените дигитални продукти/услуги и систематизиране на подходи за тяхното решаване.
5. Предложение за нов приложен модел за интерпретация на основните методологии.
6. Разработка на модел, служещ за основа за бъдещо развитие на процесна иновация, базирана на интеграция между науките за данни и комплексен управленски подход в дигитална среда с данни в реално време.

Считам, че те отговарят на постиженията в дисертационния труд.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

По дисертацията са представени пет публикации, четири от които самостоятелни. Публикациите са на необходимото научно и изследователско ниво, осигуряват публичност и съответствие с минималните национални стандарти по ППЗРАС.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е в обем от 49 стр. В него са изведени синтетичните достойнства на дисертационния труд. Използваните графични материали са

надлежно цитирани.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Въпроси за коментиране при публичната защита: Посочете три предимства и три недостатъка при внедряването на изкуствения интелект в управлението на процесите в бизнеса?

8. Заключение

Налице е успешна докторантура довела до дисертабилно изследване с висока иконометрична сложност, публикации и научни изяви. Подкрепата от научния ръководител е видима и позитивна във всички разрези и насоки.

Върху основата на всичко гореизложено, изразявам позитивно заключение – „ЗА“ присъждането на ОНС „доктор“ по икономика на докт. Добромир Валентинов Дончев от катедра „Финанси и застраховане“ на ВУЗФ.

19.4.2024 г.

Свищов

.....

/Проф. д-р Андрей Захариев/